

Bedömningsgrunder inom regelbunden tillsyn – gymnasiesärskola

Skolenhetsnivå

Läsanvisning:

Bedömningsgrunderna beskriver vilka områden som ingår i den regelbundna tillsynen. Inom varje område återfinns de bestämmelser som Skolinspektionen prioriterar att bedöma. Utöver dessa kan andra bestämmelser vid behov även ingå i tillsynen.

Varje område ramar in av en övergripande text (blå ruta). Denna text har till syfte att sätta in bedömningsområdena i ett bredare sammanhang samt att i vissa fall ange gjorda avgränsningar inom området. Texten är skriven så att den anger ett önskvärt tillstånd. Efter denna text följer de så kallade kritiska faktorerna, vilka anger de bestämmelser som ska utredas och bedömas.

1 Undervisning och lärande

Utbildningen ska vara likvärdig varhelst den anordnas. Skolan ska därför se till att undervisningen bedrivs under ledning av behöriga och legitimerade lärare och att undervisningen följer och omfattar aktuellt ämnes eller ämnesområdes syfte samt det centrala innehållet. Eleverna ska ges sin garanterade undervisningstid. Skolan ska även se till att undervisningen bygger på vetenskaplig grund och är icke-konfessionell. Enskilda individers privata uppfattningar, oavsett om de kommer från personal, elever eller vårdnadshavare, får inte ges inflytande över innehåll och upplägg på ett sätt som riskerar undervisningens saklighet och allsidighet. Vid fristående gymnasiesärskolor ska konfessionella inslag i utbildningen alltid anordnas på ett sådant sätt att frivillighet i deltagandet garanteras. Rektorn ska se till att utbildning innehåller inslag som ger kunskaper om sex och samlevnad, konsument- och trafikfrågor samt riskerna med tobak, alkohol, narkotika och andra droger och eleverna ska i undervisningen få använda digitala verktyg.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

- 1.1 Undervisningen bedrivs under ledning av lärare (1 kap. 3 § och 2 kap. 15 § skollagen).
- 1.2 Eleverna ges undervisning av behöriga och legitimerade lärare, om inte huvudmannen har rätt att tillämpa en undantagsregel (2 kap. 13, 17–18 §§, 21 kap. 11 § och 22 kap. 10 § skollagen).
- 1.3 Eleverna ges sin garanterade undervisningstid om minst 3600 timmar fördelade på fyra läsår (19 kap. 19–20 §§ skollagen samt 4 kap. 22–23 §§, 9 kap. 6 § gymnasieförordningen).
- 1.4 Undervisningen följer och omfattar aktuellt ämnes eller ämnesområdes syfte samt det centrala innehållet (19 kap. 22 § skollagen och 1 kap. 4 och 5 a §§ gymnasieförordningen samt Skolverkets föreskrifter om ämnesplaner och ämnesområdesplaner i gymnasiesärskolan).
- 1.5 Undervisningen är saklig, allsidig och bygger på vetenskaplig grund (1 kap. 5 § skollagen, Lgys 13, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet, 2.1 Kunskaper).
- 1.6 Undervisningen är icke-konfessionell. Vid fristående skolenheter är deltagande vid konfessionella inslag i utbildningen frivilligt (1 kap. 6–7 §§ skollagen, Lgy 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden).
- 1.7 Elever genomför gymnasiesärskolearbetet inom ramen för programmålen (19 kap. 23 § skollagen, 1 kap. 3 § gymnasieförordningen, samt förordning [SKOLFS 2013:5] om program mål för gymnasiesärskolans nationella program).
- 1.8 Elevernas utbildning innehåller inslag som ger kunskaper om sex och samlevnad, konsument- och trafikfrågor samt riskerna med tobak, alkohol, narkotika och andra droger (Lgys 13, 2.6 Rektorns ansvar).
- 1.9 Eleverna får i undervisningen använda digitala verktyg (2 kap. 35 § skollagen, Lgys 13, 1. Skolans värdegrund och uppgifter, Gymnasiesärskolans uppdrag, 2.1 Kunskaper, 2.6 Rektorns ansvar och Skolverkets föreskrifter om ämnesplaner i gymnasiesärskolan).

2 Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett nationellt eller individuellt program och det avser också samtliga ämnen och ämnesområden som eleven läser. Det kan också omfatta arbetsplatsförlagt lärande (APL). Om det

kan befaras att en elev inte kommer nå kunskapskraven ska det skyndsamt planeras och genomföras extra anpassningar i den ordinarie undervisningen. Om det trots extra anpassningar i undervisningen, befaras att eleven inte kommer nå kunskapskraven ska detta anmälas till rektorn. För varje sådan anmälan ansvarar rektorn för att skyndsamt starta en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Utredningen ska visa om en elev är i behov av särskilt stöd eller inte och efter varje utredning ska rektorn besluta om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta att inte utarbeta åtgärdsprogram. Elevens och elevens vårdnadshavare ska underrättas om det fullständiga innehållet i beslutet och hur det går till att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd. Av ett åtgärdsprogram ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Det ska också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

2.1 Om en lärare befarar att en elev inte kommer nå kunskapskraven ska eleven ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen).

2.2 Om en lärare, trots extra anpassningar av den ordinarie undervisningen, befarar att en elev inte kommer nå kunskapskraven ska de anmäla detta till rektorn (3 kap. 7 § skollagen).

2.3 För varje sådan anmälan ansvarar rektorn för att starta en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Rektorn ansvarar också för att starta en sådan utredning om en elev uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation (3 kap. 7 § skollagen).

2.4 Vid en utredning av en elevs behov av särskild stöd ska samråd ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 7 § skollagen).

2.5 Efter varje utredning av en elevs behov av särskilt stöd ska rektorn fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta att inte utarbeta ett åtgärdsprogram. Elevens och elevens vårdnadshavare ska underrättas om det fullständiga innehållet i beslutet och hur det går till att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd (3 kap. 9 §, 2 kap. 10 §, 29 kap. 10 § skollagen och 33 § förvaltningslagen).

2.6 Av ett åtgärdsprogram ska elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Det ska även framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

2.7 De elever som behöver det ges studiehjälp på modersmålet (9 kap. 9 § gymnasieförordningen).

2.8 Huvudmannen informerar eleverna under vilka förutsättningar de har rätt att gå om en kurs. Rektorn beslutar om och möjliggör att gå om kurser för de elever som önskar och har rätt till det (9 kap. 1 och 5 §§ gymnasieförordningen samt Lgys 13, 1. Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter).

3 Arbetsplatsförlagt lärande

Gäller enbart nationella program

Skolan ska se till att elever på nationella program ges arbetsplatsförlagt lärande (APL) i minst 22 veckor under ledning av en handledare som har de kunskaper som krävs för uppdraget. APL är en central del i alla nationella program, då denna ska bidra till att eleven lär sig yrkeskulturen och blir en del av gemenskapen på en arbetsplats. Skolan ska ha kvalitetssäkrat arbetsplatsen så att eleven har reell möjlighet att nå de kunskaper som eleven är avsedd att uppnå och följa upp att så också sker. Handledaren är en central aktör i detta, och behöver förutom kunskaper inom yrket också ha kunskaper om de mål som eleven ska uppnå så eleverna får adekvata arbetsuppgifter.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

3.1 Eleverna på nationella program får arbetsplatsförlagt lärande i den omfattning de har rätt till, under ledning av handledare, som har nödvändiga kunskaper för uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig (19 kap. 10 och 18 §§ skollagen, 4 kap. 12–14 §§ gymnasieförordningen).

4 Bedömning och betygssättning

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med författningarnas krav för elever på nationella program. Betyg ska sättas i relation till kunskapskraven. Läraren ska vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven. Läraren ska utifrån de nationella kunskapskrav och kravnivåer som finns för respektive kurs och ämnesområde allsidigt utvärdera varje elevs kunskaper och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Detta gäller för alla elever, oavsett om de går ett nationellt eller individuellt program och ska ske i samtliga ämnen eller ämnesområden som eleven läser. I de fall eleven har haft hela eller delar av kurser förlagda till arbetsplats (APL) ska även det ingå i den bedömningen. Betygen

ska sättas vid rätt tillfälle och beslutas av eller tillsammans med legitimerade lärare samt ska dokumenteras i en betygskatalog. Det är väsentligt att skolans betyg är likvärdiga med andra skolors. Eleven ska informeras om elevens utveckling genom utvecklingssamtal.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

4.1 Eleven och elevens vårdnadshavare informeras om elevens utveckling genom utvecklingssamtal (18 kap. 20 § skollagen, Lgys 13, 2.5 Bedömning och betyg).

4.2 Betyg ska sättas på varje avslutad kurs och efter genomfört gymnasiesärskolearbete (3 kap. 14 §, 18 kap. 22 § skollagen).

4.3 Betyg på kurs ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad (3 kap. 14 och 16 §§ skollagen och 8 kap. 1 a–d §§ gymnasieförordningen).

4.4 Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog (8 kap. 8–9 §§ gymnasieförordningen och Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2011:123] om betygskatalog).

4.5 Betyg ska sättas i relation till kunskapskraven. Läraren ska vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven i varje kurs och allsidigt utvärdera varje elevs kunskaper (18 kap. 23–26 §§ skollagen, 8 kap. 2 § gymnasieförordningen och Lgys 13, 2.5 Bedömning och betyg samt Skolverkets föreskrifter om ämnesplaner i gymnasiesärskolan).

4.6 Betyg på gymnasiesärskolearbetet ska beslutas av den ansvariga läraren efter att en medbedömare som har erfarenhet av det kunskapsområde som arbetet avser har yttrat sig (4 kap. 4 §, 8 kap. 1 e § gymnasieförordningen).

4.7 Gymnasiesärskolebevis utfärdas för den elev som har avslutat ett nationellt eller individuellt program i gymnasiesärskolan (8 kap. 22 a–c §§ gymnasieförordningen och Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2013:158] om utformningen av gymnasiesärskolebevis efter nationella och individuella program i gymnasiesärskolan).

5 Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska arbeta så att elever respekterar varandra och sina lärare och se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. I detta arbete är ordningsregler ett viktigt verktyg. Om en elev stör ordningen vid upprepade tillfällen ska det utredas varför och lämpliga åtgärder ska sättas in för att få eleven att upphöra med beteendet. Om disciplinära åtgärder används ska det ske i enlighet med skollagens krav. Vidare ska skolan ha en plan för att motverka kränkande behandling och genomföra samt följa upp de åtgärder som anges i planen för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Skolans personal ska agera då de uppmärksammar att en elev utsätts för kränkande behandling. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska detta anmälas av lärare till rektor och av rektor till huvudmannen. Huvudmannen, eller den huvudmannen delegerat detta till, ska se till att omständigheterna utreds och i förekommande fall att åtgärder vidtas, för att förhindra kränkande behandling i framtiden. För det fall skolpersonal känner oro för att en elev far illa ska anmälan till socialtjänsten göras.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

5.1 Det finns ordningsregler på skolan som rektor beslutat om. Ordningsreglerna har utarbetats under medverkan av eleverna och de följs upp (5 kap. 5 § skollagen).

5.2 Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen (Lgys 13, 2.2 Normer och värden).

5.3 Om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse ska rektor se till att det startas en utredning där saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare (5 kap. 9 § skollagen).

5.4 Rektor ska sedan med utgångspunkt i vad som framkommit i utredningen av eleven som stört ordningen, uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (5 kap. 9–10 §§ skollagen).

5.5 Beslut om disciplinära åtgärder fattas i enlighet med författningarnas krav (5 kap. 6–8, 11–13 och 17–24 §§ och 29 kap. 10 § skollagen).

5.6 Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas

eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 8 § skollagen).

5.7 Planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid skolan (6 kap. 8 § skollagen och 2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).

5.8 Alla som arbetar i skolan motverkar kränkande behandling av elever genom att agera då en elev utsätts för kränkande behandling. En personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn som i sin tur är skyldig att anmäla detta till huvudmannen (5 kap. 6 § och 6 kap. 10 § skollagen, Lgys 13, 2.2 Normer och värden).

5.9 För varje anmälan om kränkande behandling som huvudmannen mottar ska huvudmannen se till att det startas en utredning där omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna utreds och i förekommande fall vidta de åtgärder som krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

5.10 Skolan gör anmälan till socialnämnden om rektorn eller personalen får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa (29 kap. 13 § skollagen).

6 Grundläggande förutsättningar för skolenheten

Skolan ska se till att de grundläggande förutsättningar som behövs för att gynna elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Detta gäller alla elever, oavsett könstillhörighet. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som inte deltar i undervisningen, så att eleven så snart som möjligt deltar. Varje elev ska ha en mentor som följer elevens kunskapsutveckling och uppmärksammar tecken på att eleven kan behöva stöd. Centrala stödfunktioner som elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Andra viktiga förutsättningar är tillgång till ändamålsenliga lokaler och utrustning. Skolan ska inte bara ha tillgång till dessa funktioner och fysiska förutsättningar, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

6.1 Endast den som har legitimation anställs utan tidsbegränsning som lärare, om inte en undantagssituation föreligger, och olegitimerade lärare anställs endast för viss tid i enlighet med de krav som framgår av författningarna (2 kap. 19–21 §§ skollagen).

6.2 Det finns tillgång till elevhälsa för eleverna och varje elev erbjuds minst ett hälsobesök under skoltiden (2 kap. 25 och 27 §§ skollagen).

6.3 Elever ges en studie- och yrkesorienterande verksamhet som tillgodoser deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet (2 kap. 29 § skollagen, Lgys 13, 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv, 2.6 Rektorns ansvar).

6.4 Skolenheten har tillgång till och använder ändamålsenlig utrustning och lokaler (2 kap. 35 § skollagen, Lgys 13, 2.6 Rektorns ansvar).

6.5 Elever som deltar i fjärrundervisning gör det i lokaler som skolenheten disponerar och en handledare är närvarande där eleverna befinner sig (21 kap. 12–13 §§ skollagen).

6.6 Den som erbjuds en anställning, arbete eller praktik på skolan ska visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister för den som erbjuder anställningen, om inte en undantagssituation föreligger (2 kap. 31–33 §§ skollagen).

6.7 Rektorn ser till att elevens vårdnadshavare informeras samma dag om att eleven varit frånvarande samt ser till att skyndsamt utreda frånvaron vid upprepad eller längre frånvaro (18 kap. 16 § skollagen).

6.8 Varje elev har en mentor som följer elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet samt uppmärksammar tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informerar berörd skolpersonal (18 kap. 19 a § skollagen).

6.9 Eleverna i gymnasiesärskolan har en individuell studieplan (19 kap. 26 § skollagen, 1 kap. 7 § gymnasieförordningen och Lgys 2.6 Rektorns ansvar).

6.10 Den som arbetar inom skolan underrättar elevens rektor om den uppmärksammar eller får kännedom om något som tyder på att en elev i gymnasiesärskolan inte tillhör gymnasiesärskolans målgrupp. En rektor som får sådana upplysningar ska anmäla detta till elevens hemkommun (18 kap. 6 § skollagen).

7 Styrning av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Detta innebär exempelvis att rektorn fattar de erforderliga beslut om den inre organisationen som

krävs för att möta behoven på skolan. Rektorn får vidare endast delegera enskilda ledningsuppgifter och beslut utifrån de förutsättningar som anges i skollagen. För att kunna ta detta ansvar behöver huvudmannen se till att de rektorer som anställs vid skolenheterna har gått, går eller kommer att gå särskild befattningsutbildning eller utbildning som kan jämföras med denna.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

7.1 Huvudmannen ser till att rektorer som anställs vid skolenheterna har gått särskild befattningsutbildning, eller utbildning som kan jämföras med denna, inom fyra år efter tillträdesdagen (2 kap. 12 § skollagen).

7.2 Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och delegerar enskilda ledningsuppgifter och beslut endast utifrån de förutsättningar som anges i skollagen (2 kap. 10 § skollagen).